

NATUURTOETS GEMAAL KORFTLAAN TE DELFT

Hoogheemraadschap van Delfland

10 JUNI 2016

Contactpersonen

H.B. BOUMAN
Adviseur

T +31 611562389
M +31 611562389
E Herman.Bouman@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 4205
3006 AE Rotterdam
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	4
1.1 Aanleiding en doel	4
1.2 Werkwijze toetsing	5
1.3 Juridisch kader: Flora- en faunawet	5
2 BESCHRIJVING PLANGEBIED EN INGREEP	6
2.1 Gebiedsbeschrijving	6
2.2 Ingreep	6
3 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	8
3.1 Algemeen	8
3.2 Beschermden soorten	8
3.2.1 Flora	8
3.2.2 Broedvogels	8
3.2.3 Grondgebonden zoogdieren	9
3.2.4 Vleermuizen	9
3.2.5 Vissen	9
3.2.6 Amfibieën, reptielen en ongewervelden	9
3.2.7 Samenvatting	10
4 CONCLUSIES	12
5 LITERATUURLIJST	13
BIJLAGE 1 FLORA- EN FAUNAWET	14
BIJLAGE 2 – FOTO-IMPRESSIE	19

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van het Hoogheemraadschap van Delfland (HHvD) heeft Arcadis een natuurtoets opgesteld voor de vervanging van een bestaand gemaal aan de Korftlaan te Delft. Het gemaal Korftlaan voldoet niet langer aan de eisen die het HHvD stelt aan gemalen. Er zijn drie varianten voor een nieuw gemaal mogelijk die hierna kort worden beschreven. Bij de eerste variant wordt er een nieuw gemaal op dezelfde locatie gebouwd als het huidige gemaal is gebouwd. De tweede variant ligt net ten noorden van het huidige gemaal. Om dit gemaal te kunnen bouwen, moeten bomen worden gekapt en worden de oevers vergraven. Het vergraven gebeurt om de toestroom van water naar het gemaal te verbeteren. Vanaf de nieuwe locatie lopen ondergronds de afvoerbuizen naar het afwateringskanaal. De derde variant wordt ook op huidige locatie gebouwd maar betreft een verzonken gemaal. Het gemaal wordt grotendeels onder het maaiveld afgewerkt en daardoor minder zichtbaar. Voor verdere uitwerkingen van de varianten wordt verwezen naar de uitgangspunten notitie.

Figuur 1 Ligging plangebied (rode kader)

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en projecten dient rekening te worden gehouden met onder de Flora- en faunawet beschermde soorten. Werkzaamheden die schadelijk zijn voor deze soorten zijn niet zonder meer toegestaan. Of effecten op deze soorten kunnen optreden, wordt in eerste instantie beoordeeld doormiddel van een verkennende toets, de zogenaamde Quick Scan of Natuurtoets. Deze Natuurtoets heeft tot doel de waarde van het plangebied voor beschermde soorten in beeld te brengen en te voorzien in een eerste inschatting van mogelijke effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten.

Op basis hiervan wordt de activiteit getoetst aan de Flora- en faunawet en wordt bepaald of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet te voorkomen.

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van een beschermd natuurgebied (Natura 2000) of valt binnen het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de EHS). Het project wordt daarom alleen aan de Flora- en faunawet (Ffwet) getoetst.

1.2 Werkwijze toetsing

Om de werkzaamheden voor de vervanging van het gemaal Korftlaan te toetsen, is in eerste instantie een literatuuronderzoek uitgevoerd. Hiervoor zijn verschillende verspreidingsatlassen, websites en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Vervolgens is op 18 februari 2016 een veldbezoek gebracht. Het veldbezoek omvat een habitatgeschiktheidsbeoordeling, waarbij op basis van de aangetroffen biotopen is beoordeeld of het voorkomen van beschermde soorten aannemelijk is. Uiteraard zijn beschermde soorten, die tijdens het veldbezoek zijn waargenomen, genoteerd. Op deze manier wordt duidelijk met welke beschermde natuurwaarden rekening moet worden gehouden in de toetsing. Bij de toetsing van de werkzaamheden wordt bepaald of er beschermde natuurwaarden worden geschaad en daarmee een overtreding van de Flora- en faunawet vormen. Mitigerende maatregelen (planning, uitvoeringswijze, fasering) kunnen mogelijk een overtreding voorkomen. In de toetsing wordt, indien nodig, een voorstel tot mitigatie gedaan om een overtreding te voorkomen. Wanneer de effecten niet of onvoldoende kunnen worden gemitigeerd om een overtreding te voorkomen blijft een ontheffingsaanvraag over. In de toetsing wordt duidelijk of er sprake is van een overtreding waarvoor een ontheffingsprocedure moet worden doorlopen.

1.3 Juridisch kader: Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. Hierbij staat het behoud van de gunstige staat van instandhouding van soorten centraal. Het soortenbeschermingsdeel van de Vogel- en Habitatrichtlijn is in de wet opgenomen.

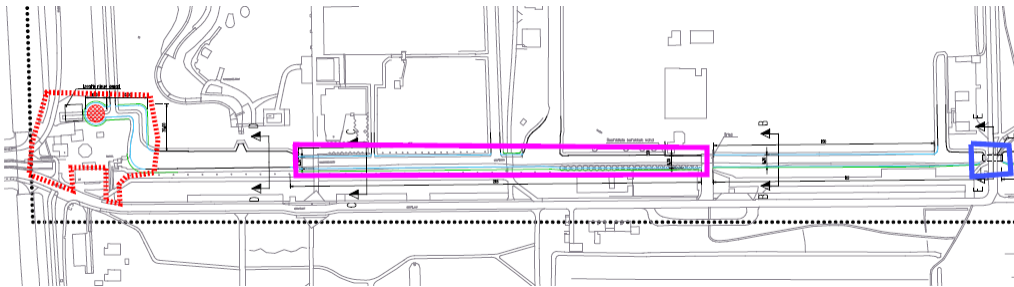
De Flora- en faunawet kent een zorgplicht die voor alle dieren geldt. Dit houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor diersoorten. Naast de zorgplicht kent de wet een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De wet kent een aantal tabellen en categorieën met plant- en diersoorten waarvoor een bepaald beschermingsregime geldt (tabel 1 tot en met 3 en Vogels). Het is verboden planten te plukken, dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de wet vallen.

Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Op dit verbod kan onder bepaalde voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken via een ontheffing of vrijstelling. Met het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (2005) is het beschermingsregime versoepeld. Voor de uitvoer van werkzaamheden in het kader van regulier beheer, gebruik en onderhoud en bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor algemeen beschermde dier- en plantensoorten (tabel 1) een vrijstelling. In Bijlage 1 is een nadere toelichting van de Flora- en faunawet opgenomen.

2 BESCHRIJVING PLANGEBIED EN INGREEP

2.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt aan de Korftlaan in de gemeente Delft en bestaat grotendeels uit het aanvoerkanaal en de oevers en het huidige gemaal. De begrenzing van het plangebied aan de zuidwestzijde wordt gevormd door het afvoerkanaal. Dit kanaal loopt onder de snelweg A13 door. Aan de noordzijde van het plangebied ligt een waterspeelplaats, een restaurant en een camping. Iets verder naar het noorden ligt een recreatieplas genaamd De Grote Plas. De begrenzing van het plangebied aan de oostzijde wordt gevormd door de Noordeindseweg. De gehele zuidkant bestaat uit de Korftlaan. Meer naar het zuiden liggen enkele weilanden en het Arboretum Heempark. Aan de rand van dit park ligt het duurzaamheidscentrum De Papaver. De geplande werkzaamheden zullen grotendeels in het water of direct op de oevers van het aanvoerkanaal plaatsvinden tussen de Noordeindseweg en het afvoerkanaal. In de onderstaande afbeelding is het plangebied met de verschillende deellocaties van de ingrepen weergegeven. Helemaal links ligt het gemaal. Helemaal rechts ligt een duiker die wordt aangepast. In het middenstuk wordt de watergang iets verbreed.

2.2 Ingereep

De ingreep bestaat uit het vervangen van het huidige gemaal. Dat betekent dat het gemaal wordt gesloopt en dat er een nieuw gemaal wordt gebouwd. Op het moment van het schrijven zijn er drie varianten bekend voor het bouwen van het nieuwe gemaal. De eerste variant betreft de vervanging op dezelfde locatie. De tweede variant ligt ter hoogte van de rode cirkel zoals op de afbeelding hierboven is weergegeven. Bij deze variant worden de oevers aan weerszijden afgegraven om de watergang te verbreden. Dit om de toestroom van water te verbeteren. In de afbeelding hierna is een bovenaanzicht van de tweede variant weergegeven. De afvoerleidingen liggen ondergronds en zijn tevens hierop afgebeeld. Bij deze variant worden een aantal bomen gekapt waaronder een aantal oude omvangrijke populieren, wilgen, berken en enkele gewone esdoorns en veldesdoorns. De derde variant bestaat uit een verzonken gemaal op dezelfde locatie als het huidige. Bij deze variant worden net als bij de eerste variant geen bomen gekapt. Naast de drie varianten wordt de watergang (roze omkadering) mogelijk verbreed en wordt helemaal ten oosten bij de Noordeindseweg een duiker aangepast. De huidige duiker is te klein en kan de hoeveelheid water niet goed doorlaten en vormt een belemmering voor de werking van het gemaal. Langs het te verbreden aanvoerkanaal staan Hollandse lindes en schietwilgen. Afhankelijk van de keuze van de zijde en de breedte van de verbreding worden deze bomenrijen mogelijk gekapt. De vervanging van de duiker en de grondverzetwerkzaamheden die hiermee gepaard gaan, kan zonder het kappen van bomen worden uitgevoerd. In de volgende afbeeldingen zijn de deelgebieden vergroot weergegeven.

3 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

3.1 Algemeen

Op 18 februari 2016 is een bezoek aan het plangebied gebracht met als doel een habitatcheck voor de verwachte beschermde soorten uit te voeren. De resultaten hiervan zijn gebruikt voor de toetsing. De aanleg van het gemaal, de verbreding van de watergang en de vervanging van de duiker kunnen mogelijk een effect veroorzaken op een of meerdere beschermde soorten.

Effecten op beschermde soorten die kunnen optreden, betreffen:

- aantasting van het oppervlakte leefgebied (blijvend);
- afname van het oppervlakte van het leefgebied (blijvend);
- tijdelijke verstoring van het leefgebied als gevolg van toename verlichting, menselijke activiteit, sloopwerkzaamheden en ontgravingen.

3.2 Beschermde soorten

In onderstaande paragrafen wordt ingegaan op de beschermde soorten die in het plangebied en directe omgeving voorkomen of kunnen worden verwacht. Hierbij wordt vooral ingegaan op soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet en broedvogels. Voor deze licht en strikt beschermde soorten is voor ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing nodig als verbodsbepalingen van de wet worden overtreden, terwijl voor soorten van tabel 1 een algemene vrijstelling geldt.

3.2.1 Flora

Op basis van de verspreidingsgegevens van Floron kunnen de volgende soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen: wilde marjolein, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren, zwartsteel, waterdrieblad en rietorchis. De gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren en zwartsteel zijn muurplanten. Op de te slopen gebouwen zijn geen geschikte groeiplaatsen van deze soorten aangetroffen. De oevers van het plangebied zijn daarnaast grotendeels beschoeid en liggen in de schaduw van de omliggende bomen. Hierdoor zijn ze ongeschikt als groeiplaats voor de wilde marjolein, waterdrieblad en rietorchis. De aanwezigheid van beschermde flora wordt uitgesloten.

3.2.2 Broedvogels

Op basis van de verspreidingsgegevens van SOVON kunnen de volgende soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is in de omgeving van het plangebied voorkomen: huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, ransuil, sperwer, havik, buizerd en ooievaar. Er zijn tijdens het veldbezoek geen grote nesten (of horsten) aangetroffen die wijzen op een vaste verblijfplaats van een of meerdere van de hiervoor genoemde vogelsoorten. De aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van deze soorten binnen het plangebied wordt uitgesloten. Het te slopen betonnen gemaal is ongeschikt voor gebouw bewonende soorten zoals de huismus of gierzwaluw. Er zijn geen geschikte openingen in het gemaal waardoor het fysiek onmogelijk is om binnen te komen.

3.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van de verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging kunnen de volgende soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen: boomarter en waterspitsmuis. De boomarter is een typisch bosbewoner en wordt ook wel in parken aangetroffen.

Als verblijfplaatsen worden meestal oude (roof)nesten, boomholten of soms hopen gebruikt. Door het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen wordt de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van de boomarter uitgesloten. De waterspitsmuis komt voor rond zuiver, niet te voedselrijk water met watervegetatie en begroeide oevers. Rietlanden en kruidrijke oevervegetaties vormen geschikt habitat. Dergelijk biotoop ontbreekt in het plangebied waardoor de aanwezigheid van het soort wordt uitgesloten.

3.2.4 Vleermuizen

Op basis van de verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging kunnen de volgende soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Door het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen in bomen of gebouwen worden vaste verblijfplaatsen in het plangebied uitgesloten. Het kappen van bomen veroorzaakt mogelijk wel een aantasting van een vliegroute en/of foerageergebied. Omdat de kap van bomen uit een betrekkelijk klein oppervlakte bos bestaat, zijn er voldoende alternatieven voor foerageren aanwezig. In de zeer directe omgeving worden effecten op foerageergebieden uitgesloten. De te kappen bomen veroorzaakt wel een aantasting van een vliegroute maar direct achter de bomenrij ligt een volgende bomenrij. Hierdoor blijft het lijnvormige element, dat van belang is voor een vliegroute, behouden. Tijdens de bouwfase dient rekening te worden gehouden met vleermuizen. Uitstraling van licht naar de watergang en de boomkronen moet worden voorkomen. Dit geldt vooral in de actieve periode van vleermuizen (vanaf maart tot en met november).

3.2.5 Vissen

Op basis van de verspreidingsgegevens van RAVON kunnen de volgende soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen: rivierdonderpad, kleine modderkruiper en bittervoorn. Omdat het water in het plangebied grotendeels beschaduwd is niet de juiste waterkwaliteit voor deze soorten bevat, wordt de aanwezigheid van beide soorten uitgesloten. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht. De ontgraving van de oevers of duiker kan eventueel van invloed zijn op algemene vissoorten. Door buiten de voortplantingsperiode (maart tot en met augustus) van vissen te werken en vanaf een zijde te werken kunnen vissen wegzwemmen van de ontgravingswerkzaamheden en wordt rekening gehouden met de zorgplicht. Effecten bestaan uit een tijdelijke aantasting (vertroebeling) van het leefgebied. Zolang de vissen niet opgesloten raken in het water is het effect verwaarloosbaar.

3.2.6 Amfibieën, reptielen en ongewervelden

Op basis van de verspreidingsgegevens van RAVON, EIS en Vlinderstichting blijkt dat in de omgeving van het plangebied geen strikt beschermde soorten amfibieën, reptielen en ongewervelden voorkomen. Effecten op strikt beschermde amfibieën, reptielen en ongewervelden worden uitgesloten.

3.2.7 Samenvatting

In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de strikt beschermde soorten die mogelijk door het voornemen worden aangetast.

Tabel 1: Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet

Soort (beschermingscategorie)	Art. 8	Art. 9	Art. 10	Art. 11	Art. 12
Flora (tabel2): wilde marjolein, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren, zwartsteel, waterdrieblad en rietorchis	-	-	-	-	-
Broedvogels jaarrond: huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, ransuil, sperwer, havik, buizerd en ooievaar	-	-	-	-	-
Broedvogels broedseizoen: algemene broedvogels	-	-	-	X	-
Grondgebonden zoogdieren (tabel 2 en 3): boommarter, waterspitsmuis	-	-	-	-	-
Vleermuizen (tabel 3): gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, gewone grootovleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis	-	-	-	-	-
Vissen (tabel 2 en 3): rivierdonderpad, kleine modderkruiper en bittervoorn	-	-	-	-	-
Amfibieën, reptielen en ongewervelden: geen	-	-	-	-	-

VERKLARING VERBODSBEPALINGEN: - = niet van toepassing

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Voor algemeen voorkomende soorten van Tabel 1 geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Mogelijke effecten op enkele exemplaren hebben geen invloed op de populatie. Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met de zorgplicht (zie bijlage 1, Zorgplicht).

Voor soorten van Tabel 2 hoeft bij ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing aangevraagd te worden wanneer gebruik wordt gemaakt van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Dit heeft betrekking op de steenmarter.

Voor de Tabel 3-soorten en broedvogels met jaarrond beschermde nesten dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om effecten als gevolg van de werkzaamheden te beperken en te voorkomen. Voorafgaand aan het nemen van mitigerende maatregelen dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden om de aan- of afwezigheid vast te stellen.

Indien de aanwezigheid is vastgesteld en de effecten niet geheel kunnen worden voorkomen, dient een ontheffing te worden aangevraagd waarin de mitigerende maatregelen aan bod komen. Dit heeft betrekking op boomvalk, buizerd, huismus, kerkuil, ransuil, steenuil en roek die (mogelijk) binnen het projectgebied voorkomen.

Voor het verstoren van algemene broedende vogels is geen ontheffing mogelijk, mitigerende maatregelen zijn verplicht. Voer de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit om effecten op broedvogels uit te sluiten. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van weersomstandigheden verschuiven.

4 CONCLUSIES

In opdracht van het Hoogheemraadschap van Delfland heeft Arcadis een natuurtoets opgesteld voor de vervanging van een bestaand gemaal aan de Korftlaan te Delft. Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van een beschermd natuurgebied (Natura 2000) of valt binnen het Natuurnetwerk Nederland. Het project is daarom alleen aan de Flora- en faunawet getoetst.

Op basis van de uitgevoerde natuurtoets worden de volgende conclusies getrokken:

- De voorgenomen ontwikkeling geen overtredingen van de Flora- en faunawet veroorzaakt.
- Wel dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen en de zorgplicht. Voor broedvogels betekent dat er buiten het broedseizoen (15 maart tot en met 15 juli) gewerkt dient te worden. Eventueel tijdens het broedseizoen werken kan, wanneer de werkzaamheden voor het broedseizoen zijn opgestart en er nog geen vogels in het projectgebied broeden.
- Het projectgebied moet vooraf ongeschikt worden gemaakt voor broedvogels. Door de bomen en struiken buiten het broedseizoen te kappen en het snoei- en kapafval te verwijderen wordt het projectgebied ongeschikt gemaakt. In de directe omgeving zijn voldoende alternatieven voor broedvogels aanwezig.
- De zorgplicht is van toepassing. Dit betekent dat er tijdens de uitvoering voldoende zorg is voor flora en fauna en dat er niet onnodig exemplaren worden beschadigd of gedood wanneer dit eenvoudig is te voorkomen.

Definitie zorgplicht:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden geveerd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geveerd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken

5 LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M.
Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992

Floron Verspreidingsatlas Planten, www.verspreidingsatlas.nl

RAVON, www.ravon.nl

Stichting EIS, verspreiding ongewervelden

Vlinderstichting, verspreiding libellen, vlinders

Zoogdiervereniging www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 tot en met 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 2 van de Flora- en faunawet staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De Algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Overtreding van de verbodsbepalingen van de Fwvz zonder juiste ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen kan leiden tot handhaving van de AID of DLG. Zij kunnen proces-verbaal opmaken en het werk stilleggen. Overtredingen van de Flora- en faunawet worden beschouwd als ‘economisch delict’ en kunnen als zodanig ook beboet worden.

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EZ goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het “Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten”, kortweg genoemd “Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten”. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

Tabel 1 – Algemene soorten

Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, met uitzondering van artikel 10.

Tabel 2 – overige soorten

Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, met uitzondering van artikel 10.

Tabel 3 – Soorten van bijlage 1 van de AMvB

Voor volgens artikel 75 lid 6, bij AMvB aangewezen soorten, geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden bestaat van groot openbaar belang;
 - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting aanwezig is (zolang er geen sprake is van benutting of gewin van de beschermde soort);
 - andere redenen zijn die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade of overlast en bestendig gebruik.

Tabel 3 – soorten op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn

Voor volgens artikel 75 lid 6, aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden bestaat van groot openbaar belang¹;
 - andere redenen zijn die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime.

Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is.
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - Bescherming is van flora en fauna.
 - Veiligheid is van luchtverkeer.
 - Volksgezondheid en openbare veiligheid aanwezig is.

Door het ministerie kan een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Een dergelijke goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Inzake het behoud van verblijfplaatsen wordt de beschikking alleen afgegeven indien de functionaliteit van verblijfplaatsen niet in het geding is én als deze niet worden verstoord (artikel 11).

Voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen kan slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan wordt aan het bovenstaande criteria. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

¹ Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 2: Categorieën broedvogels

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermd vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheden) van negatieve effecten.

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermd inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Op de volgende pagina is een stroomschema opgenomen met de stappen die moeten worden doorlopen indien beschermd inheemse soorten aanwezig zijn.

² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

BIJLAGE 2 – FOTO-IMPRESSIE

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 4205
3006 AE Rotterdam
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: C03071.000121.0100

Onze referentie: 078858885 B